

Ο Στάθης Σιώμος ως ποιητής, ανήκει σε όλους, διότι η ποίηση είναι μεν ένα απροσδόκητο προσδοκώμενο, αλλά **τα υλικά της είναι και δικά μας**, αφού *ποίηση είναι η γλώσσα της ζωής...*

Ο Σιώμος στην παρούσα συλλογή του επαναπροσδιόρισε το *τί είναι ποίηση*. Γνωρίζετε πως έχουν γραφεί εκατοντάδες ορισμοί της. *Ακούστε και δείτε* (η ποίηση είναι προπάντων εικονοπλασία, είναι «όραμα» και «άκουσμα») τι σημαίνει γι' αυτόν *ποίηση*, τι σημαίνει να είναι γι' αυτόν το φιλί της ζωής του:

*Η ποίηση έναστρο αλφάβητο
σκόρπιες λέξεις σαν άστρα σ' ένα φωτεινό απέραντο ουρανό
η πένα σαν τόξο σημαδεύει τα αστέρια
αυτά πληγωμένα ολόφωτα πέφτουν στο λευκό χαρτί
η αιμορραγία τους η έμπνευσή σου
η τελευταία τους ανάσα
το ποίημά σου
φιλί ζωής στη ζωή σου (σ. 90)*

... και ποιος είναι **ο ρόλος του ποιητή**: Ο ποιητής δεν προσφέρει στο κοινό συνταγές αυτογνωσίας, δεν εντέλλεται (αφ' υψηλού), αρνείται να προσφέρει έτοιμες ιδέες ζωής: Δείχνει δρόμους, προτείνει οδηγούς πορείας, προσφέρει στο κοινό του λευκούς καμβάδες για να ζωγραφίσει αυτό το ίδιο, ως ενεργό υποκείμενο, τα όνειρά του:

*Τις νύχτες ζωγραφίζω ξημερώματα
Ολοφώτεινα ροδοχάρακτα
Τα πρωινά ζωγραφίζω ηλιοβασιλέματα
Ξένοιαστα πορφυρά.
Τις Κυριακές τα βγάζω στο δρόμο
Και τα χαρίζω στους περαστικούς
«Μα είναι λευκοί καμβάδες» αποκρίνονται ξαφνιασμένοι
«Ναι» τους λέω
Για να ζωγραφίσετε τα δικά σας
Δεν ξέρω να ζωγραφίζω (σ. 19).*

Πάνω από όλα μάς θυμίζει ότι ποίηση είναι λέξεις και εικόνες.

Παίζει θαυμάσια το παιχνίδι της επιλογής των λέξεων, ο αναγνώστης των στίχων του διακρίνει πίσω από τις απλούστερες λέξεις το κυρίαρχο χέρι του «μάστορα» ποιητή, που τις τοποθετεί, μετά την επιλογή τους, με «μαστορικό» τρόπο, να φτιάχνουν το ποίημα, με αψεγάδιαστο «πρόσωπο». Λέξεις θαυματουργές, ειδικά όταν αποδίδουν ατόφια την αγάπη και δεν «μασκαρεύονται»:

*Αν οι λέξεις ξαναγύριζαν στα βιβλία
ίσως τα θρανία να μας έσωσαν (σ. 88)*

Ψηλάφισε όλες τις πληγές του κόσμου, μας γράφει,

*... μα οι μεγαλύτερες και αθεράπευτες
ήταν οι λέξεις
δίχως αγάπη (σ. 26).*

Σαν να διαβάζω Μανόλη Αναγνωστάκη («Ο στόχος», 1970): «Σαν πρόκες πρέπει να καρφώνονται οι λέξεις / Να μην τις παίρνει ο άνεμος»:

*Τις λέξεις αγάπησε απεγνωσμένα αδιάκοπα
το κρυφό που έπαιζαν με τους ποιητές
την άρνησή τους να υποταχτούν
την ελευθερία τους να περιγελούν την έμπνευσή τους
μα πιο πολύ αγάπησε την ανεμελιά τους
σαν άλλαζαν φορεσιές στα χείλη των ανθρώπων.
Έτσι άρχισαν οι πόλεμοι (σ. 89)*

Ο Θουκυδίδης είναι παρών στον τελευταίο στίχο: «Και άλλαζαν την καθιερωμένη σημασία των λέξεων, ώστε να ταιριάζει με τις πράξεις τους. Έτσι, η ασυλλόγιστη τόλμη λογιζόταν γενναιότητα και αφοσίωση στην παράταξη, η προνοητική αυτοσυγκράτηση εύσημο πρόσχημα δειλίας, η σωφροσύνη πρόφαση ανανδρίας και η σφαιρικότερη θεώρηση των πραγμάτων καθολική ανικανότητα για δράση». Όλα αυτά, όπως γνωρίζουμε, έκαναν αγριότερο τον εμφύλιο Αθηναίων-Σπαρτιατών...

Η ποίηση του Σιώμου είναι πρωτίστως στρατευμένη κοινωνική ποίηση.

Ο όρος *στρατευμένη* δεν πρέπει να συγχέεται με την κομματικοποιημένη ποίηση. Η στρατευμένη ποίηση εμπεριέχει εκ των πραγμάτων τη στράτευση σε μια ιδέα (όπως η επικράτηση της παγκόσμιας ειρήνης, η εξάλειψη των κοινωνικών ανισοτήτων, ένα πιο δίκαιο κοινωνικό σύστημα, η διαρκής πάλη με την κοινωνική συμβατικότητα): Τη στράτευση στην ιδέα ενός καλύτερου ανθρώπου τελικά που θα οδηγήσει σε έναν κόσμο πιο ανθρώπινο. Ο πραγματικός ποιητής έρχεται αντιμέτωπος με το *χρέος* του, η *ποίηση γίνεται πράξη ευθύνης*, αναδεικνύει τον κοινωνικό ρόλο του καλλιτέχνη. **Ανθρωποκεντρική** είναι η ποίηση του Σιώμου, για τον άνθρωπο χτυπά ο κώδωνάς του, τον άνθρωπο της σήμερα, που ταλανίζεται σε δύσκολους καιρούς, σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται άρδην, σε έναν παράξενο κόσμο...

Σ' αυτόν τον κόσμο **το άτομο** είναι έκθετο στις απαιτήσεις των άλλων: Της πατρίδας (που το θυμάται σε περιόδους κρίσης), των γονέων του που περιμένουν να εξαργυρώσουν δι' αυτού τα όνειρά τους, των φίλων του χαμένων στην πλάνη τους, των σύντροφων του «που τον τραβούν απ' το μανίκι», της ερωμένης του... Ο ποιητής «ξεμασκαρεύει» τον σημερινό άνθρωπο, δεν χαϊδεύει τα αυτιά του:

*Όλα ντύθηκαν ελπίδα
Όλα υποκρίνονται το όνειρο
Ασπερη βαθειά νύχτα τύλιξε το φως
Μυριάδες αγκάθια φύτρωσαν
Στα βλέφαρα του κόσμου
Στα χείλη γαντζώθηκαν αναπάντητα
Τα ερωτηματικά
Η γνώση μη αναστρέψιμη... (σ. 15)*

*Όλα μασκαρεμένα γύρω...
Ζήλειψε το καλοκαίρι και ντύθηκε φθινόπωρο
Ύμνοι και ελεγείες στην υποκριτική
Η μόνη αλήθεια οι πλημμύρες και οι καταιγίδες της ζωής μας
Κι εμείς ανήμποροι και ανίδεοι
Για ένα ξεροκόματο όνειρο
Για ένα κομμάτι ουρανό
Για δυο μέτρα θάλασσα (σ. 30).*

Τον συντρίβουν ο «θανατηφόρος οίκτος μας για τους πάσχοντες» (σ. 60), η αδιαφορία μας για τους έχοντες ανάγκη, αυτοί οι κλειστοί δρόμοι, οι σκοτεινές ψυχές, ο φόβος, ο εγκλεισμός που επιβάλλουν οι «ειδήσεις των οκτώ», οι ρακοσυλλέκτες, οι πρόσφυγες, τα παιδιά μας που έγιναν πρόσφυγες,

*...τα κλειδιά της προσφυγιάς σας
δεν ανοίγουν καμιά πόρτα
μήτε του κόσμου
μήτε του ουρανού (σ. 52).*

Και ο Βάρναλης είναι επίκαιρος, παρών στην ποίησή του. Είμαστε δειλοί, μοιραίοι κι άβουλοι αντάμα,

*περιμένουμε τον ήλιο να μας λυτρώσει
από τα τελεσίγραφα του καιρού και της ζωής μας (σ. 30).*

Παντού άνθρωποι υποταγμένοι, η **ελευθερία** χάθηκε γοργά στο άγνωστο, σε άλλο ποίημά του κείται ημιθανής:

*...έμεινε η ηχώ από το μύθο της
δεκάδες τρεμάμενες σημαίες συνθήματα και λάβαρα
βιβλία άδεια από τις αλήθειες των ηττημένων
μια απέραντη υποταγή κυρίαρχη θρησκεία (σ. 45)

*Κι εμείς συνεχίζουμε να είμαστε οπαδοί μιας ελευθερίας
που μόλις ανασαίνει γιατί της λείπει
η ευθύνη η συνέπεια η αλήθεια η ανυπακοή (σ. 46).*

Ξαναβρίσκω στην ποίησή του τα καβαφικά τείχη, σε νέα έκδοση, στο εκπληκτικό του ποίημα **-ισμοί** (σ. 47), από το οποίο επιλέγω τέσσερις στίχους:

*Στις μέρες μας τα κελιά κτίζονται από μέσα προς τα έξω
Και τα κλειδιά τα κρατάει το τέρας
Που τρέφεται μέσα μας
αθόρυβα ύπουλα μεθοδικά.*

Ένας κόσμος ακίνητος, ασάλευτος, μονότονος, που ζει απλώς, δίχως ένα λίγο φως-οδηγό στην πλαστογραφημένη του ζωή,

*Οι μέρες φεύγουν οι νύχτες έρχονται
Η ζωή σου ακίνητη
σαν έργο τέχνης
στη μεγάλη αίθουσα του μουσείου
με ωράριο
με συναγεμμό... (σ. 18).*

άνθρωποι ανέραστοι, που βαδίζουν «ακούραστα στο ολόφωτο σκοτάδι / ανύποπτοι σιωπηλοί αριθμημένοι» (σ. 43), που συμπεριφέρονται με όρους αιωνιότητας, αν και γνωρίζουν (;) πως είναι ένα μοναχικό ανυπεράσπιστο άστρο στο σύμπαν το απέραντο, με ημερομηνία λήξης:

*Ένα μολύβι είμαστε
Ο χρόνος λευκή σελίδα
Η ζωή μας ό,τι γράφουμε
Ένα ποίημα*

Μια μελωδία
Μια ζωγραφιά
Μια λέξη
Ένας στεναγμός
Κι ύστερα τίποτα
Ένα μοναχικό άστρο,
έρμαιο και ανυπεράσπιστο στην αιωνιότητα (σ. 10).

Άλλοτε, συχνά, όπως και σήμερα, τα πλήθη φανατισμένα εξακολουθούν να ζητωκραυγάζουν νέους κυβερνήτες, σημαίες μεγάλες ανεμίζουν στον αέρα, πυροτεχνήματα φωτίζουν τα όνειρα, αλλά εκείνος ως ποιητής, ως άσκιαστος υποψιασμένος, μας γράφει ότι βλέπει σε όλα αυτά:

... το εκτελεστικό απόσπασμα να οπλίζει να σημαδεύει
Ανοιγόκλεισα τα βλέφαρα
περιμένοντας
την ομοβροντία της νέας εποχής (σ. 48).

Πλήθη χωρίς μνήμη, άνθρωποι δηλαδή έτοιμοι να ξαναζήσουν το παρελθόν τους. Παίζει ο ποιητής μας με τη λέξη **μνήμη** και τη συνειδητή εγκατάλειψή της στα χέρια της λήθης:

Πιάσαμε τη λέξη από το μι μέχρι το ήτα
Πρώτα τη γδύσαμε τη λαιδορήσαμε
μετά οργισμένοι επιλήσμονες τυφλοί
τη λιθοβολήσαμε (σ. 46)

Φοβάται

... μη συναντήσει
Η θύμηση τη λησμονιά...
(...)
Τότε τρέμεις μη και τα χρόνια σου
χαθούν στο σκοτάδι
σαν σκιές
σαν να μην έζησαν ποτέ (σ. 34).

Σ' αυτόν τον κόσμο τα **παιδιά** αποτελούν εξαίρεση. Αποτίοντας φόρο τιμής στα δολοφονημένα παιδιά καταγγέλλει ευθέως τους πολιτικούς διαχειριστές της εξουσίας:

Συμμορίες, ομάδες, παρέες λυμαινούνται και λεηλατούν
αυτόν τον κόσμο φορώντας καθαρές καλογουαλισμένες στολές
παίζοντας το ρόλο του μεσσία, του αρχηγού, του επενδυτή,
του σοφού, του μεσάζοντα, του ελευθερωτή (σ. 49).

Τα **σημερινά** (ειδικότερα) **παιδιά** - λόγω κρίσης - βλέπουν τα όνειρά τους να χάνονται και, επειδή ο «ποιητής μένει πάντοτε χρεώστης/ απέναντι στον κόσμο/ πληρώνει πάντα τόκους και υπερημερίες/ για τον πόνο των ανθρώπων» (Μαγιακόβσκι), θλίβεται, συμ-πάσχει, νιώθει υπεύθυνος για την άδικη και σκληρή μοίρα τους, για τον ευτελισμό τους τελικά:

... με πτυχία παραμάσχαλα
βουτηγμένα σε νυχτέρια επιμονή και οράματα
... για μια δουλειά για μια θέση έστω στο πλατύσκαλο της ζωής
για ένα επίδομα σιωπής (σ. 51)

Με όσα συμβαίνουν ή ακούει συμβαίνοντα γύρω του (συνέπεια της αμνησίας που προανέφερα ή της α-γνωσίας του πλήθους, «αυτά που άκουγε γύρω του στα καφέ, στα στέκια, στις πλατείες», και που κάποτε έμοιαζαν με λαιμητόμους, σ. 24) ο Σιώμος-ποιητής οδηγείται σταθερά στην αν-οικείωση της πραγματικότητας, νιώθει αν-οίκειος προς αυτήν. Δικαιώνεται ένας άλλος ποιητής που έγραψε ότι η Ποίηση είναι μια ερωτική και συνάμα μια πράξη απόγνωσης:

*... ήθελε να μιλήσει, να ουρλιάξει
αυτά που άκουγε γύρω του στα καφέ, στα στέκια, στις πλατείες
του έφραζαν το λαιμό.
Κάποιες φορές έμοιαζαν με λαιμητόμο
τότε η φωνή του κυλούσε μαζί με το αίμα
στα φρεάτια των ομβρίων
με τα αποσίγαρα και τα τσαλακωμένα περιτυλίγματα.
Δεν φοβόταν γιατί ήξερε
ότι μετά από μια σκοτεινή δύσσομη πορεία
θα κατέληγε στη μεγάλη όμορφη θάλασσα (σ. 24).*

Η **απόγνωση** είναι γενικώς πρωταγωνιστική συνιστώσα της ποίησης. Η επιθυμία του καθενός μας για αντίσταση σ' αυτήν γεννά τη δημιουργικότητα, την άρνηση για παραίτηση. Μια άλλη επιλογή του ποιητή είναι η **σιωπή**, είναι και αυτή μια στάση, νιώθεται, δεν είναι πάντως παραίτηση, ο Σιώμος την βλέπει ως έκφραση της δημιουργικότητας. Η εσωτερική ελευθερία του ανθρώπου επιτρέπει σιωπές, προσωρινές ή μακροχρόνιες, αλλά δεν προσφέρεται εύκολη λεία στις παραιτήσεις ή τις συνθηκολογήσεις. Η σιωπή εξ άλλου οδηγεί τον ποιητή στον εαυτόν του, προσωρινά ή διά παντός:

*... και σύ διαμελισμένος σωπαίνεις
γιατί η σιωπή είναι ο δρόμος
που σε πάει μακρύτερα κι απ' τον θάνατο
μακρύτερα κι από την αθανασία
βαθιά κι ανεπίστρεπτα στον εαυτόν σου.
Εκεί που βασιλεύει η ομορφιά του κόσμου (σ. 41).*

Έκφραση της απόγνωσης και της αν-οικείωσης προς την κοινωνία είναι η μοναξιά. Ο ποιητής μας είναι ένα μοναχικό άτομο. Τη **μοναξιά** εννοώ με την υπαρξιακή της διάσταση, αυτήν που οικοδομεί η σχέση του κάθε ατόμου με το όλο σύμπαν. Ο ποιητής έτσι κι αλλιώς, ως διαφορετικός άνθρωπος, αισθάνεται μόνος...

Ακούστε την ύμνο της ποιητικής μοναξιάς από την ίδια την μοναξιά , με τη γραφίδα του Σιώμου:

*«Κι όμως, αν λίγο με ακούγατε, λιγότερο να με αποφεύγατε
Και δεν τρομάζατε με τη συντροφιά μου, θα άλλαζε η ζωή σας,
Θα γνωρίζατε τον εαυτό σας, θα τον πιστεύατε, θα τον αγαπούσατε».
Πριν φύγει μού ψιθύρισε
«Ίσως να είμαι η μόνη που σας νοιάζομαι
Και σας κατοικώ μέχρι τέλους» (σ. 9).*

Τη συναντώ παρούσα σε πάμπολλους στίχους του:

Κι η νύχτα ανάμεσα σε δυο ήλιους
στοκάρει αδέσποτες αγκαλιές
στις μαύρες αποθήκες της (σ. 11).

Στη μοναξιά του («μέρες έχει να χτυπήσει το κουδούνι της εξώπορτας»),
αναπόφευκτη θλίψη, κατοικεί μαζί του

Μαγειρεύει, πλένει πιάτα, ρούχα
σκουπίζει την αυλή
διαβάζει ποιήματα
ακούει μουσικές
και τις νύχτες καθισμένη στο γραφείο
θυμάται ιστορίες για αιμόφυρτες ακατοίκητες ζωές (σ. 66).

Μια υπόγεια **μελαγχολία** διαπερνά την ποίησή του, αλλά αυτή δεν είναι
θαρρώ ένα ελευθέρωμα της συγκίνησης, αλλά μια απόδραση από τη συγκίνηση.
Οι εικόνες του Σιώμου σπάνια στοχεύουν στο συναίσθημα, στοχεύουν στον νου.
Νιώθει μόνος σ' αυτόν τον κόσμο, προπάντων όταν του λείπει η **γυναικεία
αγκαλιά** (την υμνεί σε πάμπολλα ποιήματα, βλ. σελ. 67 κ.ε.). Με αυτό αφορμή,
θα σας αναπαραστήσω τον **ερωτικό** Σιώμο, και τον έρωτα ως ανυπέρβλητη
ανάγκη, ως θυμική ή συναισθηματική έξαρση, αυτήν την αίσθηση που
προσλαμβάνει θεϊκές διαστάσεις, που σε μεταφέρει από τη συμβατική
συμπεριφορά (στο νου μου οι γυναίκες του Καρυωτάκη που αγαπούν σαν να
καθαρίζουν κρεμύδια) σε έναν χώρο αλήθειας και μαγείας ταυτοχρόνως. Λάτρη
(εννοείται) της γυναίκας, της γυναίκας συντρόφου και ερωτικού αντικειμένου,
που τόσο φαίνεται πως αγάπησε και αγαπά. Ιδού ο ύμνος της σε μερικές λέξεις:

Όμορφη
Γενναία
Ηλιογέννητη
Σιωπηλή
Υπερήφανη
Πληγωμένη
Αλύτρωτη
Οι αιώνες σε θωρούσαν με δέος... (σ. 59)

... ο κόσμος απέραντα μικρός
να χωρέσει την απουσία σου
και τη ζωή μου στην λάρνακα που σκάλισα (σ. 64)

Ερημιά
Η απουσία σου
Αδυσώπητα ολοκληρωτική
Ούτε το ανέφικτο δεν αναπνέει
Σ' αγάπησα πολύ
Και σ' αγαπώ ακόμη
Με έναν ανελέητα λανθασμένο τρόπο... (σ. 70)

Έχω ανθίσει
Περιμένω να με μυρίσεις να με χαϊδέψεις
Να χαθεί το κορμί σου σαν πεταλούδα
στην ολάνθιστη μυροβόλο αγκαλιά μου
που ντύθηκε άνοιξη για σένα.
Ω αγαπημένη, γλίτωσέ με
από τους χειμώνες της ζωής μου (σ. 68)

...αν έρθεις
να μείνεις μέχρι το πρωί
και ίσως το πρωί να μας πάρει μαζί του.
Όλα θα αποκτήσουν ξανά νόημα
όλες οι ερωτήσεις τότε θα έχουν μία απάντηση.
Εμείς (σ. 67).

Τότε ο ποιητής θα μάθει να αγαπά,

Κι αγκαλιασμένοι θα ανοιχτούμε
στης ψυχής τα ανεξερεύνητα (σ. 73).

Γνωρίζει βέβαια ότι ο δρόμος για ένα ζευγάρι ερωτευμένων είναι «τραχύς και όμορφος συνάμα»,

... θα αγαπηθούμε θα φαγωθούμε θα ερωτευθούμε
θα κάνουμε μούτρα σαν παιδιά
γιατί έτσι είναι οι ζωντανές αγάπες (σ. 75).

Ο ποιητής είναι κομμάτι αυτού του κόσμου, γέννημά του. Άρα και **υπεύθυνος** για ό,τι μέχρι τώρα σας περιέγραψε. Συγκινεί τον αναγνώστη το αίσθημα της *συν-ευθύνης* όπως το αποτυπώνει στους στίχους του ο Σιώμος. Ο εξομολογητικός τόνος είναι παρών στην ποίησή του. Η υποχρέωση του μεγαλώνει στους δύσκολους καιρούς... Έχει πάντως τις δικές του αντιστάσεις. Πρώτα-πρώτα, ο ποιητής έχει μπροστά του καθημερινά έναν ελεγκτή-καθρέπτη, που του αποδίδει ακόμη και **ανύπαρκτες ενοχές του**, αυτόν τον καθρέπτη που δεν κοιτάξαμε όπως θα έπρεπε, ως λαός εννοώ, τα τελευταία 10 χρόνια:

...κοίταξε τον καθρέπτη
Έβλεπε πια μόνο τον ενήλικο εαυτό του
Το παιδί είχε σιγήσει πολλά χρόνια τώρα
Ένα ξεθωριασμένο χριστουγεννιάτικο στολίδι
Και ένα σπασμένο μολύβι
Κρυμμένα στο συρτάρι του
Ήτανε όλη η αγνότητά του.
Άνοιξε το παράθυρο
Στάθηκε γυμνός
ανάμεσα στις κουρτίνες
σαν σε αυλαία θεάτρου
απέραντα μόνος και ανελέητα ένοχος
για όλα τα εγκλήματα που δεν απέτρεψε (σ. 17)

... σκιές θολές λησμονημένες χωρίς πρόσωπα και σώματα
Τριγύριζαν στα σκοτεινά δωμάτια
Φέροντας μαζί τους όλα τα εγκλήματα που αρνιόταν τόσα χρόνια
Ενδεδυμένος μια ευγενική αξιοσέβαστη εικόνα
Μια διόλου ευκαταφρόνητη υπόληψη
Με μια δημόσια εύθικτη αξιοπρέπεια
Κοινό γνώρισμα όλων των καθημερινών δολοφόνων (σ. 16).

Εκτός από τον καθρέπτη, φέρει μέσα του παιδιόθεν το «ήθος ανθρώπων δαίμων», το ίδιο χαρακτήρα του, τον εντός του εκτυπωμένο, το οικογενειακό *habitus* (Μπουρντιέ), το οποίο δεν είναι άλλο τι, παρά το παρελθόν μας με την οικογένεια και τη σχέση μας σ' αυτήν· ο ανόθευτος ακόμη παρελθοντικός εαυτός μας:

*Να κοιτάς στα μάτια τους ανθρώπους
σου 'λεγε η μητέρα σου
τις νύχτες που σε καληνυχτούσε.
Αυτά λένε πάντα την αλήθεια (σ. 61).*

Είναι αυτό το **παρελθόν** που ώρες-ώρες ο ποιητής μας νιώθει να χάνεται και το επιζητεί με νοσταλγία. Ψάχνει εναγωνίως το παιδί που έζησε κάποτε, «το λησμονημένο ερείπιο της αθωότητας». Το παιδί φορέα ενός λησμονημένου κόσμου, όχι ενός αναπόφευκτα παρελθόντος χρόνου. Τονίζω πάντως ότι έννοιες όπως συναισθηματισμός, πρωτογενής λυρισμός, ρομαντισμός που συναντούμε στην πρώτη του ποιητική συλλογή, εμφανίζονται εδώ σε μικρότερη συχνότητα:

*Το καλοκαίρι που υποψιάστηκα παιδί
... ακόμη ψάχνω (σ. 13)*

*...μόνο κάτι ίχνη στο πλατύσκαλο από παιδικά παπούτσια
άστραφταν σαν δυο φέτες φεγγάρι (σ. 27)*

*... Πληγή ανοιχτή αθεράπευτη
αυτή η ανέγγιχτη παιδική του ηλικία (σ. 27).*

Είχα πολλά άλλα να ειπώ για τον λάτρη της ελληνικής παράδοσης και των εκδηλώσεών της που ενοποιούσαν τον παραδοσιακό μας κόσμο ως ισχυρές ενοποιητικές δυνάμεις που ήταν κάποτε (σ. 42), τον λάτρη του κλασικού κάλλους (σ. 63 και 81), τον ελυτικό Σιώμο λάτρη του Αιγαίου και του απέραντου γαλάζιου ουρανού (σ. 85 κ.ε.),

*Βυθίζει το χρωστήρα στην απέραντη θάλασσα
Ζωγραφίζει τον ουρανό
Κάτι λείπει – ένα καράβι –
Βουτάει το χρωστήρα στην αφρόλευκη ουρά του
Το στραγγίζει στα φτερά των γλάρων
Και να! η λευκή γραμμή των οριζόντων
Άμετρο μπλε
Ελάχιστο άσπρο... (σ. 85),*

ή τον ιδιόμορφο πιστό Σιώμο (λάτρη ενός Χριστού αίροντος τις ανθρώπινες αμαρτίες, που Τον φέραμε στα μέτρα μας για να υπηρετήσει

*...με την αόρατη παρουσία Του
εν ονόματι της βασιλείας Του
την επί γης εξουσία μας (σ. 56).*

Αντ' αυτών (και άλλων περισσότερων) επιλέγω κάτι που μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση, αλλά όχι τυχαίως: Η **σχέση του ποιητή με τη νύχτα**. Μέτρησα πάνω από 15 φορές την αγάπη του γι' αυτήν την ιδιαίτερη χρονική περίοδο. Θα συμφωνήσετε μαζί μου για τον μυστηριακό της χαρακτήρα, ότι γίνεται πηγή έμπνευσης, κατά τη διάρκειά της πραγματώνεται ως ποιητής, ως άνθρωπος, ως ερωτευμένος, σ' αυτή θα γίνουν οι ερωτικές εξομολογήσεις, οι συνομιλίες με τον εαυτόν του, οι απολογισμοί της προηγούμενης ημέρας, για να χαραχθεί η πορεία κατά τη νέα ημέρα που ανατέλλει. Την ερωτεύεται:

*Ξεκούμπωσα τη Νύχτα
Έπεσε το φόρεμά της στο πάτωμα*

*Αγαπηθήκαμε πολύ μέχρι το χάραμα
Με το πρώτο φως ντύθηκε γρήγορα
Με κοίταξε βαθιά με τα μεγάλα σκοτεινά μάτια της
Σαγηνεύοντας όλα τα επόμενα χρόνια μου
Έφυγε τρέχοντας αφήνοντας πίσω της
Έναν ασημένιο λυγμό
Και μια απάντηση για όλα τα ερωτήματα
Γραμμένη σε κάθε άστρο (σ. 22)*

*... όνειρα μισοτελειωμένα και νυχτερινές εξομολογήσεις
ξεπροβάλλουν στην ανατολή με τα φτερά τους ανυπόμονα
(...)
κι ύστερα με μια αχαλίνωτη ορμή
ξεχύνονται στον αέρα διαγράφοντας κύκλους
πάνω από μια παραδομένη πόλη (σ. 38).*

Η ποίηση στη σημερινή Ελλάδα θεωρώ πως δεν έχει καν θέση στο αξιακό σύστημα της κοινωνίας της. Δεν αποτελεί πλέον πολιτισμικό παράδειγμα, σε άλλα αιτούμενα έχει μετατοπιστεί το λεγόμενο «κοινόν ενδιαφέρον». Της τα επέβαλαν ως ιδανικά η υπεραφθονία, η αλόγιστη υπερκατανάλωση, η ανώφελη υπερπληροφόρηση, η καταλυτική επίδραση των Μ.Μ.Ε. και των νέων τεχνολογιών, οι επιβληθείσες ως νέες προτεραιότητες του βίου. Η όντως λυτρωτική της δύναμη, δηλαδή το κάλλος, που κάποτε (σε μένα τουλάχιστον) ανακατέτασσε τα υλικά με τα οποία έπλαθα στον νου μου τον κόσμο, σήμερα ελάχιστα συγκινεί. Ο ποιητής μας πάντως θεωρεί πως η αυθεντικότητα της ποίησής του (το μεγάλο της προσόν) θα τον φέρει σε άμεση επικοινωνία με το κοινό του. Αν και «μυριάδες αγκάθια φύτρωσαν/ στα βλέφαρα του κόσμου, σ. 15), αν και η πολύτιμη γνώση (ο ανατροπέας κάθε κατεστημένου και παλαιωμένης πίστης) είναι πλέον μη αναστρέψιμη (σ. 15), αισθάνεται βέβαιος πως στο τέλος:

*... η αναχώρησή μου σωματική και φυσική θα είναι αφορμή
να επαναπροσδιορίσουμε τη σχέση μας
αυτά που είχαμε τη μοναδική ευκαιρία να ζήσουμε
την κοινή μας παρουσία σε αυτή τη στιγμή
που διάλεξαν οι αιώνες για μας
κι η απουσία μου παρούσα περιπλανώμενη
θα βρει καταφύγιο στις μνήμες σας, σε κάποιο ράφι της βιβλιοθήκης σας
Ίσως έτσι αγκυροβολήσει στη γαλήνη που γύρευε (σ. 21)*

Πιστεύει πως θα έλθει μια ημέρα,

*... που θα κοιταχθούμε
χωρίς λύπη, χωρίς καχυποψία
θα γνωριστούμε μεταξύ μας
χωρίς ενοχές και επικριτικά δάχτυλα (σ. 62)*

Θα μάθουμε να κουβεντιάζουμε, δηλαδή, όπως πίστευε 70 (και κάτι χρόνια πριν) ο Γιάννης Ρίτσος... Ο ποιητής επιβάλλεται να είναι αισιόδοξος.

Μανόλης Γ. Σέργης

Ομότιμος καθηγητής
Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου
Θράκης